

MUNKÁSGONDOK

Még csak hagyján, ha fáj a dolog, ha naphosszat görnyedten szenved a hátgerinc és embervérből verejtékké szűrődött sós ólomcseppek gördülnek le a napbarnított arcokon — ha van kenyér. Az igazi gond akkor kezdődik, amikor látszatra talán könnyebb lesz a munkás sorsa, de a naphosszat tartó kóborlást elviselhetetlenné teszi az üres gyomor a még ami annál is jobban fáj, mert gyökereiben emésztli a lelket: a gond. Nem létező, vagy el nem érhető kanadai dollárokra épített álomvárak dölnék össze, de egyúttal egész világ rendül meg az emberek lelkében, amikor a jólétre alapított számítások helyett a nyomorral bélelt bizonytalanság foglalja el.

Nem ítéhet el tehát senkise egy olyan magyart, aki a hosszú hónapok óta húzódozó keserűségben bűnösnek adja a fejét, sőt olyan lelki változásokon megy át, ami rendes körülmények között nem volna el sem képzelhető. Itt jön azonban számításba a szegény emberek lelki egyensúlyának bizonytalanságát kihasználók sötét szerepe, amely nem egyszerűen végzetes következményekkel járhat, éppen az ártatlan félrevezetettek szempontjából. Mert — akár hiszik egyesek, akár nem — vannak megkérgesedett lelkű alakok, akik jó pénzért gyilkos eszméket vetnek a nélkülözésektől elfáradt gondolatvilágába. Ezekről akarunk most elmondani egyetmást.

Mint akik sohasem az elfoglaltság, vagy a gyűlölet hangján szólnak még a tehetetlenségükben legelkeseredettebb ellenlábasainkról sem, ezúttal is a méltányosság elveinek szem előtt tartásával küldjük Magyarokanada ezer és ezer otthonába az üzenetünket. Ezzel is azt szeretnők mutatni, hogy mi, akik a sorozatos nyelvtörésekre elvből nem választunk, mert sokkal hasznosabb olvasnivalóval tudjuk ellátni olvasótáborunkat — a komolyabb kérdéseket is meg tudjuk világítani ugyanazzal a nyugodt megértéssel, mintha nem is folyónék ellenünk minden alap nélkül ádáz izgatás az egész "öntudatos proletár" vonalon.

Még akkor is szemet hunyunk, amikor ugyanazok lázitanak leginkább, akikről csak a közelmúltban érdeklődtek a deportálási ügyekben nyomozó kanadai politikai hatóságok s mi — mint minden magyarról, akinek ügyében hozzánk fordulnak — jó véleményt adunk. Lehet, hogy általános emberi szempontból helyesen, viszont a kanadai magyar munkásság érdekelt tartva szem előtt — helytelenül cselekedtünk. Azt ugyanis nem venné nagyon szívére a kanadai magyarság, ha egyik két olyan elvtársat deportálnának, aki habzó szájjal üvölt a proletárdiktatúra és a szovjetrendszer Kanadában való meghonosítása érdekében, amellet pedig kapitalista módjára a munkásságból él, egyes esetekben automobilon jár vagy pedig vagyonosodásra alapított kalmárkodással, no meg egy kis propaganda-rubellal halmozza fel a tőkét és nem a két keze nehez munkájával tengeti életét, mint azok, akiket bolsevizálás utján akar boldogítani!

Az volna azonban a legnagyobb igazságtalanság, ha ilyen szerencsétlenül félrevezetett honfitársunkat hurcolna meg a törvény a szegénypadon! Mert igenis százzámra vannak a súlyos gazdasági válság következtében olyan magyarok Kanadában, akik elkedvetlenedésükben és elkeseredett lelkiállapotukban megfélemlenek magukról. A legszomorúbb azonban az az dologban, hogy míg az igazi, hivatásos és kellő fizetés ellenében "meggyőződéses" bolsevikok már bírnak annyi zsványta-

pasztalattal, hogy legtöbbször megszöknek a törvény keze elől: a csupán munkanélküliség tartamára vörös elveket valló, tehát "időszaki" elvtársakra azonban sokkal könnyebben rátekinthetnek.

A kanadai magyarságnak meg kell mutatnia, hogy nem hagyja eladatni magát szivtelen lélekfúróknak! Mert más-különben hiába mondjuk mi a Mounted Police-nak, hogy amint valamirevaló magyar munkásról van szó, az lehet elkeseredett, lehet megfélemlített, lehet félrevezetett és mindaddig, amíg meg-elbűvésztől nem gondoskodnak lehet kanadai szempontból, de mindenesetre hibáján kívül "nemkívánatos" elem: azonban sohasem kommunista! És mi a kanadai magyar munkásság komolyosságában bízva, meg fogjuk mondani bátran mindenkor és mindenkinek, hogy a magyar munkásságnak nem a politikai rémuralom, nem a forradalmi törvénytelenység és nem a vérgö-zös diktatúra — de igenis a munka imponál.

Amikor azonban az angol nyelvű sajtó, a hatósági megkeresések és személyes összeköttetések révén minden lehető elkövetünk a kanadai magyarság hírnevének megóvására — ugyanakkor azt a komoly íntelmet kell intéznünk az érdekeltekhez: ne döljének be azoknak, akik mindenáron vörösre akarják őket mázolni; ne higgyék, hogy ha ők is teletörököl éltetik a szovjetet, akkor nekik is jut majd abból a koncából, amit a bolsevikok az ipari és gazdasági munkásság bórén összeharácsoitak. És főleg ne higgyék, hogy jobb lesz a sorsuk, ha letérnek az egyenes útról. Mert lehet igazuk a kommunista agitátoroknak, hogy az "orosz munkát pártolni kell annak a munkásságnak, amely attól várja szabadságát." Igen ám, de magában Oroszországban is csupán egy-két millió vöröskatonára és politikai megbízott élvezi a bolsevizmus gyönyöreit, míg az elnyomott százmilliók más "szabadságra" várnak.

MAGYAR FELTALÁLÓK SORSA KANADÁBAN

EVTIZEDEK ÁLMATLAN ÉJSZAKAI HUZÓDNAK MEG MEG A SZABADALMAZATLAN TALÁLMÁNYOK MÖGÖTT IS, ME-LYEKNEK ALKOTÓI NEHEZ TESTI MUNKÁVAL KERESIK MEG KENYERUKET, MIUTAN NEM TUDJAK ÉRTEKESITENI SZELLEMI TERMÉKEIKET

Nem egy ízben emlékezett meg a Kanadai Magyar Újság azokról a honfitársakról, akik még a kanadai mostoha viszonyok ellenére sem vesztették el tervezőt, álmodozó természetüket és nem ijedvén meg a feltalálók nap-nap után megismétlődő szomorú tragédiáitól, valami újdonsággal szeretnék meglepni a világot. Megirtuk annakidején, hogy az egyik legde-rekabb nyugatkanadai régika-nadás, Nagy Lajos kaposvári farmer, valódi pionir ötletesség-

Ami legtöbb feltalálónál talán a legfontosabb érzelmi rugó a képzelőtehetség megerősítésével és a kiadások fedezésénél: a találmányok értékesítése tehát a legnehezebb feladat, amit csak hozzáértéssel, kitartással, összeköttetéssel és nemkevésbé pénzzel lehet elérni, nem is szólva a szerencséről, melynek a patent megszerzés terén sokkal nagyobb szerepe van, mint bármikor. Itt nem szólnunk most azokról a magyarokról, akik a holdba utazó repülőgépet, az önműködő viharágyut avagy az örökmozgót akarják feltalálni és mindjárt hajlandók a világrengető eszmét pár száz dollárért eladni — természetesen készpénz alapon.

Nem volna azonban helyes, ha megfélemlenénk azon honfi-társainkról, akik nem a lehetetlen megvalósításán, hanem a gyakorlati élet szempontjából használható találmányokkal igyekeznek anyagi helyzetükön javítani. Pénzt ugyan kevés feltaláló tenyere lát mielőtt nehéz összeget ne költött volna a szabadalmaztatásra és eladási kísérletezésekre: vannak azonban, akik nem ijednek meg az ilyen akadályoktól sem. Ezek közé tartozik Mohácsi Márton is, aki olyan cigarettatárcát talált fel, amely öngyújtó is "egy-közös szellemű" kintornász most Kanadába érkezett és először Toronto-ban mutogatta tudományát heti ezer dollár tiszteletdíjért. Az artista trükkje abból áll, hogy egy külön e célra öntött hatalmas ágyuból sürített levegő segítségével löveti ki magát egy 300 láb távolságban kifesztett hálóba. Egyik legutóbbi fellépése alkalmával ugyan eltörte egyik lábát, azóta azonban már kutya baja s újra szerepel az "ágyutölték-ember".

KANADÁBAN IS FELLEP A HIVATÁSOS ÁGYUTÖLTÉK

Megírta annakidején a Kanadai Magyar Újság, hogy Zaccini olasz származású párisi artista jó "summa" pénzért kilöveti magát egy ágyuból. Ez a vállalkozó szellemű kintornász most Kanadába érkezett és először Toronto-ban mutogatta tudományát heti ezer dollár tiszteletdíjért. Az artista trükkje abból áll, hogy egy külön e célra öntött hatalmas ágyuból sürített levegő segítségével löveti ki magát egy 300 láb távolságban kifesztett hálóba. Egyik legutóbbi fellépése alkalmával ugyan eltörte egyik lábát, azóta azonban már kutya baja s újra szerepel az "ágyutölték-ember".

KI MIT TUD, KI MIT LAT, KI MIT HALL: KÖZÖLJE A KANADAI MAGYAR UJSÁGGAL

A KENYÉR

IRTA: DÉNES GIZELLA

Az állomáson néhány meztelbas asszony bóbiskolt, amikor Orbán Rozika, a tárcaspusztai öregbérés tizenhat éves leánya bekopogtatott nagy illedelmesen — Dicsértessék, — köszönt halkan és kis batyuját összefogva, helyet kért a fapadon. Egy béresformájú, szegényes, foltozott ruhájú atyafi mellé került a lány. Keserű dohánnyt szitt az öreg s füstje egyre ott kavargott Rozika orra alatt. Az asszonyok köhögtek Rozikával együtt, de a füst nem oszlott szét. Nagy, néma idegenségben ültek a padokon és várták a vonatot.

Egy vigécformájú, fekebajuszú férfi képeslapokat forgatott kezében és egyre közelebb lépdelt a lányhoz. A lapokat ügyforgatta, hogy ő is láthassa. Szép pirosposztság és szerelmes mosoly párok kacagtak a lapokról. Rozika azonban mereven, mozdulatlanul bámulta a fekete mezők vonalait. Ugy érezte, hogy most, ebben az idegenségben, nagy hallgatásban leszakadt róla eddigi élete, mely apja halálával városi szolgálat felé küldte őt. Még sosem volt el hazulról; pusztán nőtt fel, nyílt, bizodalmas szemű leánygyá; testvéreinek érzett magához mindenkit s most, a hallgató városi kószt érezte, hogy igazán árva lett, hogy a pusztai világ gyönyörű varázsa, földék illata, vetések suhogása, hajnalok harmata, minden titkos, csodálatos szépsége a paraszti élet-

nek: immár elmaradozik mögötte.

Halkan, élesen felnyikkant a kis harang a keskeny, barna szekrényben, mely ott állt a városzoba ablakai között. Három rekedt, vinnyogó kongás rezgett most és a vigécformájú odahajolt Rozikához:

— Már gyün a vonat. Most indul Szigetről ...

— Erre megmozdultak a várakozók. Összefogták batyúikat, előkeresték pénzüket s odalendültek egymásután az egyik ablakhoz, mely mögött felvillant egy sárgalángú lámpa.

— Valamit csapknak oda-be, — vélte Rozika.

Egy asszony elvette magát — A blétákat, a jegyöket verdesik ...

A vigéc ránézett a lányra. — A kisasszony még sose utazott?

Rozika elpirult. Szégyelte a kisasszony szót és szégyelte tudatlanságát. Nagynehezen mégis kinyögte a választ:

— Sose ...

— Most adják a jegyet. Maga is jön?

Rozika bólintott. Igen, megy ő is, de vajjon hová? Belenyúlt reklíjébe és kiemelt egy kis zacskót. Pénz volt benne.

— Hagyja csak — mondta a vigécformájú — majd én megváltom a jegyét. Csak mondja, hova akar menni.

Rozika felsóhajtott.

— A városba ... a városba szeretnék menni. Szógalni ...

Forrón, gyötrelmesen szakadtak ki száján a szavak. A város ... a csodálatos, titkos, ismeretlen embergyűrű, embervár

minden elképzelt varázsával, sustorgott Rozika előtt. Fél és remegett, ha rá gondolt. A pusztai estéken sokszor hallotta emlegetni, mint valami csodát, valami elérhetetlen tündérvárat, sóvárogva és áhítattal; mely messze a sorsabelt emberektől, akár a kastély a jegenyék között. Két külön világ ez; a város és a falu. Mérhetetlen szakadékok, sáros, poros országutak, mezők és puszták ékelődnek a két hely közé. Egyik oldalán a nyugodalmas, szótalan csend, egyhangúság, szénállat, bóbiskoló, zsupos házak, tempós, tanulatlan emberek; a másik oldalán láma, szénfüst, hatalmas kópaloták, falat kenyérrért egymást-hajszolás, parfüm, ragyogás, ruhák és muzsikák.

A vigécformájú nevetett. Ijesztő, csúf nevetés volt ez.

— A város! Persze odavágyik a szép leány. Ott minden szabad ...

Ez a hang, ez a nevetés idegen volt Rozikának. Még sosem halotta. Valami rosszat, valami kegyetlen sejtett mögötte, de azért alázatosan megköszönte a jegyet, amit a vigécformájú váltott neki.

Nemsokára két vörös pont villant föl a fák között. Rozika első percben esztendősbogárnak vélte őket. De azután csak mindig jobban megnöttek, villogtak és feltartóztatlanul közeledtek, sziporkáltak, süstörögtek, míg végül harsogva rohantak át az estéli mezők között.

— Vigyázn! ... — kiáltott egy feketeapok ember, kinek kezében apró, piros zászló lobo-

gott. — Vigyázn! mert befut a vonat.

Ekkor tudta meg Rozika, hogy a két piros pont a vonatot jelenti. A vonatot, mely őt a városba viszi.

A vonat szeme — gondolta és mosolygott magában, — a vonat piros szeme ...

Tetszett neki a két izzó pont. Újjait előre tartotta s szeretne volna lassan, gyöngéden meg-simogatni. De most egyszerre megszűnt Rozika mellett a csendesség. A meztelbas asszonyok szaladni kezdtek és kosaraikkal lökdösték egymást. Ugy törtek maguknak utat a kocskikhoz. A vigécformájú most se mozdult Rozika mellől.

— Vigyázok magára, szép kisasszony, mert még felöklök. Rozika megrántotta a vállát. Nem tudta, miért, de nem tudott örülni a szolgálathétségnek. Valahogy megérezte, hogy el kell húzódni ettől az embertől, hogy ne érezze szájának keserű dohányszagát, hogy ne lássa kü-lönös, izzó tekintetét. Mozdulni azonban nem tudott. Már fülttyült a pirosszemű vonat és föl-szálltak mindannyian.

A hosszú, barna kocsiiban sokan voltak együtt. Sűrű füst párázott a fapadok között. A padló papírdarabokkal, almahéjakkal és szilvamággal volt tele. Rozika majdnem elcsuszott rajtuk. Gyorsan leült közel az ablakhoz. Az első percben föl-se mert nézni, mert úgy érezte, hogy a szemek mindenünnen rá szegeződnek. Egészen beleszá-dult a füstbe. Aztán lassan a szempillái alól tekintgetett szé-jel. Pirosszavos abroszokat lá-

tott nagy szalmakosarak tetején. Nevetések, durva röhejek zörrentek föl. Asszonyok, férfiak szorongtak egymás mellett, piszkos, poros kezekkel és félénylő, mosdatlanbőrű arccal Rozikát úgy félszemes nézegettek. Beszélgettek róla és nevetgéltek. Tudta, érezte, hogy őt nevetik. Elfordította arcát s kifelé nézett a távolban maradó, elszaladó mezőkre, melyeket mind messzebbre hagyott el a pirosszemű vonat.

Valaki melléje húzódtott. Egészen közel ért hozzá, úgyhogy leedséget érzett. Egy katona volt. Pirosarcu, sötéthajú, bak-kancos vitéz.

— Ideülök a szép lányhoz, — mondta s szemével rávágott Rozikára. Mintha azt mondta volna, most megfogom a kicsit. Szegénykét marokra veszem, a tenyereembe zárom, mint valami szép kis madarat. Ugyis didegél szegény.

Az arca közben megtelt valami csunya göggel. Rozika nagyon kelletlenül találta ezt az arcot. Szétnézett, hogy hasonlóságot találjon a katona arca és a többiek között. Ugy látta, hogy mindenki őt nézi. A férfiak gögösen komisz, kegyetlen csillagással szemükben; az asszonyok kárörvendően, gunyosan és kicsit irigykedően.

— Nem kell bántani a szép lányt — szólott ekkor a vigécformájú s odaült gyorsan Rozikával szembe, mintha védeni akarná.

Még jobban megijedt a leány. Undorodás fogta el s legszivebben elsírta volna magát ha-ragjában s félelmében. Mít a-

karnak tőle? Ezek a csunyaarcu, jókedvű nevetősök? Mít bámulnak úgy rajta? Örülnek az ijedelmének talán? Mintha még bátoritanák tekintetükkel a szemtelen mosolygású katonát, a csuf vigéct: ne engedjék el ezt az ijedős kis bogarat. Csak hadd féljen, hadd ijedezzen, siron 6 is ... Miért maradjon az egyik külön a másiknál? Jött a kalauz s Rozikának újból ki kellett nyitni a kis reklíjét a mellén, hogy kivége a zacskóból a jegyet.

— A városba megy, szép kis-lány? — kérdezte a kalauz s ujjal köze fogta szorosan Rozika állát.

Rozika majdnem összeroskadott az érintéstől. Fel akart ug-rani, de nem tudott. Szeretett volna kiáltani, ordítani, kezére csapni a kalauzra. Miért is van ez így? Miért is bámulnak most mind ő reá? Hogy merik őt nevetni? Hogy mernek így hozzányulni a szemükkel, a szá-valkkal? Mít akarnak tőle.

— És mit csinál a városban a szép kis lány?

A vigéc fölnevetett.

— Mít csinál? Hát mit csinál a városban egy szép kis lány? Ja, de csunya volt ez a hang! Rozika bíborszínűre gyúlt tőle. Felugrott és végigsimította magán kis fekete szoknyáját.

— Szógalni megyek a városba — kiáltotta felszikrázó szemekkel — cselednek megyek, mert meghalt az apám. Kenyereket megyek keresni ...

Itt büszkén kihuzta magát s úgy nézett bele a füstbe, a piszokba, a fertelmes röhögésbe, pillantásokba és szavakba, mint